

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	:SSA Jacek Dunikowski
Sędziowie	:SSA Andrzej Czapka SSA Dariusz Czajkowski (spr.)
Protokolant	:Agnieszka Rezanow-Stöcker

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku - Anny Malczyk

po rozpoznaniu w sprawie **W. K.**

zażalenia wniesionego przez Ministra Sprawiedliwości

na zarządzenie Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 16 lutego 2015r., sygn. akt II Ko 32/15

w przedmiocie uznania wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia za bezskuteczny

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k.

postanawia

uchylić zaskarżone zarządzenie

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 16.02.2015 r. Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Olsztynie, na mocy art. 120 § 2 k.p.k., uznał za bezskuteczny wniosek Ministra Sprawiedliwości o stwierdzenie nieważności wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w Olsztynie w sprawie o sygn. akt Sr (...), dotyczącego W. K., wobec nieuzupełnienia braków formalnych wniosku w terminie. Braki te miały polegać na nieustaleniu i niewskazaniu przez Ministra Sprawiedliwości w jego wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia, osób uprawnionych do udziału w posiedzeniu sądu w myśl art. 3 ust 4 zd. drugie ustawy z dnia z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1851).

Zarządzenie to zaskarżył Minister Sprawiedliwości, zarzucając obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zarządzenia, polegającą na naruszeniu art. 120 k.p.k. poprzez bezzasadne uznanie, że niewskazanie danych osobowych i adresów osób uprawnionych do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23.02.1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, stanowi brak formalny wniosku złożonego na podstawie art. 3 ust. 1 tej ustawy.

Skarżący wniósł o uchylenie kwestionowanego zarządzenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie uznać należy za zasadne, kontrola odwoławcza wykazała bowiem słuszność stawianego zarzutu.

Ma rację skarżący, że ustawa z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie reguluje kwestii wymogów formalnych, jakim powinien odpowiadać wniosek o stwierdzenie nieważności orzeczenia, złożony na podstawie tejże ustawy. Nie oznacza to jednak, że prawidłowa wykładnia obowiązujących przepisów nie pozwala na dokonanie racjonalnej ich interpretacji w oparciu o przepisy Kodeksu postępowania karnego, który zgodnie z art. 3 ust. 4 stosuje się w tym postępowaniu odpowiednio.

Oczywiście pożądanym jest, by w wypadku śmierci osoby represjonowanej, o wszczętym przez uprawniony podmiot zewnętrzny postępowaniu w przedmiocie unieważnienia orzeczenia powiadomić wszystkie osoby bliskie represjonowanemu, wymienione w art. 3 ust. 4 ustawy. Osoby te są uprawnione są do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu, jednak nieustalenie i niepowiadomienie tych osób nie może blokować postępowania rehabilitacyjnego, które to postępowanie osoby te - z mocy art. 3 ust. 1 ustawy- mogły przecież same zainicjować. Prawo udziału w posiedzeniu rehabilitacyjnym nie może zatem powodować konsekwencji określonych w art. 117 § 1 i 2 k.p.k. a to z tego względu, że nie jest to w czystej postaci „udział w czynności procesowej” w rozumieniu tego przepisu, skoro nie te osoby były inicjatorem postępowania. Zawarte natomiast w końcowej części cyt. przepisu art. 3 ust. 4 ustawy sformułowanie, że za zgodą sądu (podkr.SA) udział w posiedzeniu wziąć mogą także inne osoby, sugeruje natomiast, że uprawnienie do uczestnictwa w posiedzeniu osób bliskich represjonowanemu bardziej odnosi się do bezwarunkowej wobec nich jawności posiedzenia, umożliwiającej kontrolę toczącego się postępowania, którego przedmiotem jest wszak rehabilitacja osoby dla nich najbliższej. Nie sposób jednak uznać, że kierujący wnioskiem o stwierdzenie nieważności orzeczenia podmiot zewnętrzny, musiałby każdorazowo prowadzić odrębne dochodzenie w przedmiocie wyczerpującego ustalenia kręgu osób spokrewnionych z represjonowanym, którzy z różnych powodów nie wykazywali aktywności i sami nie zainicjowali tego postępowania, choć mieli do tego prawo. Niezależnie od trudności związanych z dokonaniem takich ustaleń, nie wydaje się, aby tego typu czynności „poszukiwawcze” realizowały racjonalny cel ustawy rehabilitacyjnej, która wszak odnosi się w pierwszej kolejności do osób bezpośrednio pokrzywdzonych.

O słuszności powyżej przedstawionego poglądu – który w procesie interpretacji uregulowań prawnych nakazuje odstępianie od analogicznego zastosowania art. 96 § 1 k.p.k. i art. 117 § 1 i 2 k.p.k na rzecz regulacji, o której mowa w art. 96 § 2 k.p.k., przemawiają również względy wykładni systemowej. Przytoczyć tu można chociażby przepis art. 52 § 1 i § 2 k.p.k., który dając uprawnienie osobom najbliższym do wykonywania praw zmarłego pokrzywdzonego zastrzega jednocześnie, że powinność organu prowadzącego postępowanie w zakresie pouczenia o tej prerogatywie istnieje tylko wtedy, gdy organ ten dysponuje informacjami o osobach najbliższych. Obowiązek ten zostaje nadto spełniony, gdy stosowne pouczenie przekazane zostanie tylko jednej z tych osób.

Reasumując, **osoby najbliższe represjonowanemu, w sprawie którego Minister Sprawiedliwości lub inny uprawniony podmiot zewnętrzny złożył wniosek o stwierdzenie nieważności orzeczenia, mają prawo - zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1851) - do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu, ale ich niewskazanie we wniosku nie stoi na przeszkodzie merytorycznemu rozpoznaniu sprawy.** Niewskazanie to nie stanowiło zatem i w realiach sprawy niniejszej braku formalnego, o którym mowa w art. 120 § 1 k.p.k, przez co wzywanie wnioskodawcy do uzupełnienia wniosku poprzez wskazanie żądanych informacji pod rygorem określonym w art. 120 § 2 k.p.k., a w dalszej kolejności wydanie zarządzenia o uznaniu wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia za bezskuteczny, nie znajdowało – w ocenie Sądu Apelacyjnego – dostatecznego prawnego umocowania.

Z tych powodów Sąd Apelacyjny orzekł, jak wyżej.